

KARYS

Elia syki i savaitę

Kaina: 3 mėn. 10 saka.,
6 mėn. 20 saka., 12 mėn.
35 saka. Atskiri numerai
— 60 skatikų. —

Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 22 (106)

Kaunas, 1921 m. birželio mėn. 2 diena.

III metai.

LAI DZIHWO LATWIJA! ELAGU ESTI!

Lai gyvuoja Pabaltjūrio Valstybių Sąjunga!

Kaimynų svečiai lanko seną mūsų Kauną. Latvijai ir Estų laikraštininkai atvyko į Baltijos Spaudos atstovų pasitarimą.

Tiek mūsų kaimynams mūsų priešai melų apie Lietuvą teikdavo, tiek klaidino jie kaimynų visuomenę, kad dabartiniu jų atsilankymu turi pasibaigti visi nesusipratimai, visi neaiškumai.

Šis laisvas pasitarimas yra naujas Baltijos Valstybių gyvenime eros pradžia.

Ypač mūsų, karštai trokštamas su broliais Latviais ir draugais Estais laikraštijos jėgų subendrinimas — Baltijos valstybių ideją skleidžiant — įvyksta.

Priešai kaip mus taip ir kaimynes šalis pildavo visokiais būdais, ypač jie kenkė ir tebedaro žalos savo naudai sudarytomis informacijomis. Pavieniui kova buvo sunki. Suprastas ir pribrendęs laikas bendrai atsispirti spaudoje priešų puolimams, privedė prie šio susažinimo.

Visa mūsų visuomenė, nekaltant jau apie spaudą, taip širdingai sutiko svečius, taip gyvai interesuojasi jų pasitarimų eiga, kad dar sykį būdijama to susažinimo svarstomųjų klausimų pribrendimas.

Kaimynai jau turi gan pastovias sienas, jų karo žygiai, savo kraštams iš po svetimo jungo vaduoti jau baigti. Jie pradėjo taikaus meto kultūrinę kūrybą. Jie stiprina savo branduolį, kad pergalėjus ekonominius sunkumus, kad išauklėjus savitą kultūrą.

Mes gi be jų sunkiųjų uždavinių, kurių skubotumas dėl priešų visais frontais veržimosi mus nustelbtų, yra dar didesnis — turime dar vieną uždavinį — išvaduoti mūsų Vilnių, pabaigti vesti sienas.

O tas uždavinys keblus. Juk ir mūsų svečiai — kaimynai gerai tai žino. Norėdami taikos keliu Vilniaus klausimą išrišti mes kantriai laukėme, derėjome, tikėjome duotais mums lenkų pažadais ir apsiylėm!

Kartais pasisekdavo priešams Vakarų Europoje taip šį klausimą pastatyti, kad rodės vilties jo mūsų naudai išsprendimo nebebuvo. Bet mes, jausdami teisybę ir tiesą savo pusėje, vėl ir vėl veržiamės atgauti tai kas mūsų, kas yra mūsų valstybiškos idėjos pradžia ir centras.

Kaimynai laimingesni. Mes draugaujame su.

Ir tikimės, kad mūsų teisėtus reikalavimus, būtinus mūsų valstybės gyvavimui klausimus sprendžiant draugingai jie palaikys!

Prasidėjo naujos, šviesesnės mūsų gyvenimo dienos.

Lai gyvuoja Baltijos Valstybių Sąjunga!

Baltijos valstybių spaudos atstovų pasitarimas Kaune.

Atvyko iš Latvijos:

- p. Krols — „Brihwa Zeme“,
- p. Blanks — „Latwijas Sargs“,
- p. Sprogis — „Latwijas Wehstnesis“,
- p. Bakulis — „Jaunakas Sinas“,
- p. Greivinsz — „Sozialdemokrats“,
- p. Kaupinsz —
- p. Szvabe — „Laukstradneeks“,
- p. Grins — „Latwijas Kareivis“,
- p. Grossberg — „Rigasche Rundschau“,
- p. Bersins — „Leta“, Latvių Telegramų Agentūros Direktoris.

Iš Estų:

- p. Anderkop — „Waba Maa“,
- p. Tupits — „Kaju“,
- p. Koch — „Paewaleht“,
- p. Olak — „Tallinna Teataja“,
- p. Sagar — „Postimus“,
- p. De Vries — „Revaler Bote“,
- p. Semm — „Woru Teataja“.

Lietuvių spaudos dalyvauja šie atstovai: „Lietuvos“ — B. Sruoga. „Sekmosios Dienos“ — F. Kirša. „Kario“ ir „Mūsų Žinyne“ — kap. Laurinaitis. „Trimito“ — Busilas. „Laisvės“ — dr. Draugelis. „Eltos“ — dr. Eretas. „Lietuvos Ūkininko“ ir „Darbo“ — Pronckus ir Strimaitis, žurnalistai Morauskas ir M. Šalčius. „Echo“ — Ark. Buchov ir Gr. Rugov. Žydų spaudos atstovai — dr. Elijaševs ir Dauskis. „Litauische Rundschau“ — Jansenas.

Šis pasitarimas svarstys šiuos klausimus:

1) Baltijos valstybių susitarimas. Prancūzų dalyvavimas.

2) Baltijos žurnalistų bendradarbiavimas. Praneš M. Šalčius.

3) Kova su priešinga Baltijos valstybėms spauda. Praneš dr. Eretas.

Be to pasitarimo dalyviai lankys Karo Muzėjų, Kauno m. Muzėjų ir Meno Parodą.

Projektuojama taipgi aplankyti kurį nors sodžių. Pasitarimai ir svečių vaišės tęsis kokį trejetą dienų.

Kiekvienas karys turi suprasti savo manevrą.
Suvorovas.

Iš Lenkų fronto.

Gautomis žiniomis, Vilniaus rajone skleidžiami gandai daugiausia 2-ro defenzyvio skyriaus propogandistų apie susitaikinimą su lietuviais, ir tuo tarpu stropiai organizuojami partizanų būriai kraštui ginti nuo galimo bolševikų puolimo. Šių gandų tikslas aiškus — reikia būtinai apginkluoti gyventojus, kurie per tą laiką nustojo ūpo, karo operacijoms prieš Lietuvą!

Sukilimas Silezijoje, kuris nerado Vilniaus rajono gyventojų tarpe per daug didelės užuojautos, vietinės spaudos stropiai populiarizuojamas; renkamos piniginės aukos ir verbuojami sukilėliai į Sileziją. Kiek žinoma iš viso išvažiavo į Sileziją arti 250 kareivių „sukilėlių“.

Kad ir skleidžia lenkai gandus apie taikos padarymą su mumis, tačiau demarkacijos linijoje pasikartoja ramių gyventojų puldinėjimai ir šaudymos mūsų sargybas.

Balandžio 24 dieną, 20 žmonių lenkų raitelių su vienu kulkosvaidžiu atėjo Gervynės kaiman paliko ten savo arklius ir nuėjo į Panašiškių kaimą pradėjo plėsti gyventojus. Tuotarpu žmonės pasiėmė jų arklius

perbėgo mūsų pusėn. Tuomet lenkai puolė mūsų užtvaras ir pasišaudė apie dešimtį minučių, be arklių pasitraukė.

Gautomis žiniomis gegužės 9 dieną buvo atvykę į Lingmenis dvi kuopos lenkų kareivių ir, kaip praneša, vietiniai gyventojai, tų kuopų kareiviai pasakoja, būk jie nori pulti Tauragnus ir Kukučiškius ir užimti senąją liniją, kuri buvo laikoma lenkų pernai metais. Bet nežinia kodėl, lenkai savo sumanymo neįvykdė.

Gegužės 14 dieną, lenkų partizanai buvo užpuolę mūsų sargybą ties Maryvil kaimu, bet šautuvu ugnimi partizanai buvo išvaikyti. Gegužės mėn. 17 dieną apie 4 valandą po pietų į Dubeniškių kaimą atėjo 29 lenkų kareiviai ir du oficeriai su vienu kulkosvaidžiu, apiplėšė vietinius gyventojus ir pasitraukė atgal.

Yra gauta žinių, kad Vilniaus rajone lenkai daro 4-rių metų mobilizaciją, o Sokolkos-Baltstogės rajone jau prasidėjo mobilizacija iki 35 metų.

Iš viso to aiškiai matyti, kad lenkai elgiasi ne kiek negeriau kaip ir bolševikai — kalba viena, o daro visai kita.

Kap. J. Plečrys.

Kariniai-politinė santrauka (Nr. 19).

(Spauda iki 1921 m. gegužės 8 d.)

(Tęsinys).

II.

Graikų-Turkų karas prasidėjęs Mažosios Azijos pusiasalyje įgyja aštresnio pobūdžio. Pirmykštis smarkus Graikų pasislinkimas priekin sutiko Turkų pasipriešinimą ties Eski-Šeiru, ir nebus nieko nuostabaus, jeigu Graikų puolimas pasibaigs jų pralaimėjimu, kaip tai buvo praėjusiais metais. Graikų kariuomenė pradėjo aiškiai nenaudinga jiems kampaniją. Jau praėjusiais metais, kuomet jų ofensyvoje Angoros kryptimi padėjo Anglų armija, kuomet už Venizelo pečių stovėjo sutartinai visa Santarvė, kuomet Prancūzai atitraukė žymias Turkų pajėgas Kilikijoje, Graikų-Turkų karo išdavos buvo visiems aiškios.

FRANCUAZĖ.

(Apysaka iš Maupassanto).

(21 Nr. tęsinys).

— Na, o ar nematei ten Selestą Diuklo?—paklausė neramiai moteris.

— Selestą Diuklo?—pakartojo nustebes ir nusigandęs jisai. „Iš kur gi ta moteris galėjo žinoti jo vardą“, manė sau jūreivis ir nežinojo ką atsakyti.

— O ar tu jį pažįsti?—paklausė susigriebęs.

Iš veido buvo matyti, kad ir jį ko tai nusigando.

— Ne, ne aš, čia viena moteris jį pažįsta.

— Kokia moteris, tų namų?

— Ne, čia netoli gyvena.

— Kur netoli?

— Ji čia kaimynystėj gyvena.

— Kas gi ji tokia?

— Paprasta moteris, tokia pat, kaip ir aš.

— Kam gi jis jai reikalingas?

— Iš kur gi aš žinau kam, gal jo žemietė.

Ir nustebe, lyg ko klausdami žiūrėjo viens kitam akis.

— Norėtus man su ta moterim pasimatyti,—pratarė jis.

— O kam? nori ką pasakyti?

— Pasakyti...

— Ką pasakyti?

— Pasakyti, kad mačiau Selestą Diuklo.

— O tu matei Selestą Diuklo? jis gyvas, sveikas?

— Sveikas, o ką?

Ji susimąstė, gaudė mintis ir tykliai tarė:

— O kur gi plaukia „Vėjo dievo motina“?

— Kur? Į Marselį.

— Tiesai?—suriko ji.

— Tiesa.

— Ir tu pažįsti Diuklo?

— Sakiau gi, kad pažįstu.

Ji susimąstė ir šnabzdėjo tyliai: „Taip, taip. Tai gerai“.

— Bet kam gi jis tau?

— Jei pamatysi, tai pasakyk... Ne, nereikia.

— Ką, ką pasakyti?

— Taip sau, nieko.

Jis žiūrėjo į ją ir vis daugiau ir daugiau rūpinos.

— O tu ar pažįsti jį?—klausė jisai.

— Ne, nepažįstu.

— Tai kam gi jis tau?

Ji neatsakė, tik pašoko, nubėgo pas staliuką, kur sėdėjo šeimininkė, paėmė citriną, perpiovė, prispaudė sunkos, paskum užpylė vandeniu ir padavė Celestui.

— Šia, sako, išgerk, — ir vėl atsėdo jam ant kelių.

— O kam?—paklausė jisai paėmęs stiklą.

Graikijos gyventojai, suerzinti begalinėmis mobilizacijomis, protestavo prieš šią avantiūrą, kurioje Graikija faktinai vaidino Antantos agento rolę ir turėjo sumušti Kemalių Pašą tam, kad Kilikijoje, Mesopotamijoje ir Bosforo krantuose sustiprėtų ir įsigalėtų Anglų ir Prancūzų įtaka. Imperialistiniai Venizelo siekiniai kainavo Graikams daug aukų. Naudodamasis karo su Turkais Mažoj Azijoje nepopuliarumu, karalius Konstantinas pavedė savotišką bolševistinę propagandą prieš imperialistinę Venizelo politiką. Tokiu būdu ir buvo nuverstas Venizelas, ir, nežiūrint į Antantos opoziciją, Konstantinas grįžo sostan. Bet, žinoma, Konstantino pamokslai apie taiką buvo tik priemonė valdžiai užgrobti.

Visa Graikų vidaus ir užsienio politika pastatyta taip, kad jai prisieina remtis svetimomis valstybėmis ir šiame atvejuje Anglais. Anglų gi politika, kaip buvo, taip ir liko opozicijoje Turkų interesų atžvilgiu.

Paėmusiam valdžią į savo rankas Konstantinui ir neatsisakiusiam nuo Graikijos pagrobtų žemių Trakijoje ir Mažoj Azijoje prisiejo, kaip ir Venizeliui, Anglams spiriant pasiūsti savo kariuomenę prieš Angorą.

Bet Graikų padėtis dabar ne ta, kokia buvo prieš metus. Kemal Paša sustiprėjo. Jis sustiprėjo ne tik Turkų tarpe, kur jis neranda opozicijos, bet ir tarptautiniai. Pastaraisiais metais tautinė Turkų kariuomenė laimėjo visą eilę kovų, išvadavo žymią Turkijos teritorijos dalį.

Prancūzai ir Italai visiškai pamainė savo politiką ir užmezgė su Angora draugingus ryšius.

Visos Kemaliaus jėgos laisvos. Pas jį nėra to finansinio krizio, koks buvo praėjusiais metais. Šiame kare jį užjaučia ne tik Turkai, bet ir užsienis, išskyrus, žinoma, Anglus.

Graikų gi armiją praėjusiais metais demoralizavo ne kas kitas, kaip pats Konstantinas, gyventojai gi neturi mažiausio noro siūsti savo vyrus tolimon Angoron. Tokioms aplinkybėms esant, Konstantino avantiūra daugiau negu abejotina. Rusų bolševikai, užjaušdami Kemaliui, džiaugiasi jo laimėjimais.

Bet jų džiaugsmas nieku nepamatuotas. Mažoj Azijoje eina kova ne tarp bolševikų ir Anglų, bet čia

susiduria reikalai Anglų ir bolševizmo priešininkės Prancūzijos. Tai aiškiai matoma iš oficialinės ir neoficialės Prancūzų spaudos. Toki laikraščiai kaip „Le Temps“ stačial rašo, kad Graikų ofenzyva yra Anglų darbas, ir kad ši pastaroji turi nešti visą atsakomybę už šį karą... Ir, atviral, nesidrovėdamas linki Turkams pasisekino.

Bijodami, kad Kemal Paša, kariaudamas su Graikais ir vesdamas taikos derybas su Antanta, panorės savo buvusius sąjungininkus-bolševikus pakeisti pastovesniais draugais iš „imperialistinio lagerio“. Rusų komunistai pasiskubino užkariauti Kaukazo respublikas ir išdovanoti jų teritorijas Kemal Pašai. Bet visa tai nieko nepagelbėjo. Kemal Paša padarė sutartį su Prancūzais ir remiasi Italais ir Prancūzais, kur jam reikalinga rimta pagalba, gi nuo bolševikų ima visa, ką jie jam duoda, net ten, kur Turkai neturėtų jokios teisės ir pamato. Ir čia bolševikai nusidėjo, eidami net prieš savo pačių reikalus.

Žiniomis iš Konstantinopolio, Chodavendikjaro (Brussa) vilajete vyksta atkaklios kovos tarp Graikų ir Turkų kariuomenių.

Ties Eski-Šeiru paimta nelaisvėn visa graikų divizija, ir Turkų raiteliai prasilažė Brussos kryptimi. Kemalio Pašos armija.

Ši armija stovi Anatolijoje, iš kur nuo seniausių laikų kildavo geriausi kareiviai Turkų armijai; ten stovėdavo dauguma Turkų armijos korpusų, todėl reguliari armijos kadrai išliko ir Kemaliaus armijoje.

Pasklausiomis žiniomis Kemaliaus armija sudėta ir paskirstyta taip:

Angoros vyriausybės kariuomenė sudėta iš 5 armijų.

1. Raitelių armija yra tiesioginėje vyriausybės žinioje ir sudėta iš 4-ųjų raitelių divizijų. Pirmos dvi divizijos stovi Sivaše ir Kaisere, trečioji gi ir ketvirtoji — Angoroje. Šios armijos skaičius siekia 5000 kardu.

2. Kaukazo armija veikia Kaukaze. Tikrai sekant, ši armija sudėta iš buvusio XV Erzerumo korpuso. Armijos vadas—Kiazim-Kara-Bekir. Ši armija sudėta iš 4-ųjų divizijų: 9 div. su štabu Karse, 3 ir 12 div. su štabu Aleksandropolyje ir 11 div. su štabu

— Kad prasiblaivytum. Gerk. Paskui pasakysiu. Jis išgėrė ir nusišluostė rankove lūpas.

— Na, sakyk, aš klausau.

— O tu nesakysi jam, kad mane matei, nesakysi, iš kur sužinojai tą, ką papasakosiu?

— Gerai, nesakysiu.

— Prisieki?

Jis prisiekė.

— Kaip Dievą myli?

— Kaip Dievą myliu.

— Tai tu pasakyk jam, kad jo tėvas numirė, ir motina numirė, brolis taip pat. Buvo karščiai. Vienu mėnesiu visi trys išmirė.

Diuklo pajuto, kad kraujas sukaustė širdį. Keletą minučių sėdėjo tylomis, nežinodamas, ką atsakyti, paskui tarė:

— Ir tu tikrai žinai?

— Tikrai.

— Kas gi tau sakė?

Ji uždėjo rankas jam ant pečių ir tiesiai pažvelgė į akis.

— Prisieki, kad neišsitarai?

— Na, prisiekiu. Kaip Dievą myliu.

— Aš jo sesuo.

— Francuza!—sušuko jis.

Ji atydzial pažūrėjo į jį ir tykiai, tykiai judino lūpas, beveik be garso, tik mintimi kalbėdama.

— Tai tu čia, Selestail..

Jie nejudėjo, kaip negyvi, žiūrėdami vienas kitam į akis.

Draugai gi aplinkui šaukė girtais balsais. Stiklų skambėjimas, kamščių trenksmas, trypimas batais ir moterų cypimas maišės su dainų balsais.

— Kaip gi taip?—tykiai, taip tykiai, kad net vos galėjo nugirsti jo žodžius, pratarė jisai.

Ir akys jos pasruvo ašaromis.

— O taip, numirė. Visi trys vienu mėnesiu, — kalbėjo jinai:

— Kas gi man daryti? Likau aš viena. Vaistai, daktaras, trejos laidotuvės... pardaviau, kas buvo daiktų, užsimokėjau ir likau, kaip stoviu.

Pristojau tarnaitė pas poną Kašo, pameni? raišas toksai. Man ką tik 15 metų suėjo. Jog ir 14 dar nebuvo, kai tu išvažiavai. Su juo nusidėjau... Kvaila jog moteris. Paskum pastojau aukle pas notarą, jis taip pat.. Pirma paėmė išlaikyti. Nusamdė man butą ir gyvenau. Bet neilgam. Pametė. Tris dienas buvau nevalgius. Neima niekas, ir pastojau čia, kaip ir kitos,—kalbėjo ji, o ašaros taip ir liejos per veidą.

— Ką gi mes pridaremi—tarė jisai.

— Aš maniau, kad ir tu numirėi, — sakė ji per ašaras.

— Ar gi tai iš mano...—kalbėjo pilnu skausmo balsu toliau.

lgire. Be XV korpuso prie armijos priskirta lengvoji kurdų kavalerija „suvari alali“ Armijos skaičius 30000 žmonių.

3. Mesopotamijos armija sudėta iš buvusios XIII armijos, Bagdado korpuso ir „suvari alali“ raitelių. Armijos vadas—generolas Nichad-Paša. Armijos štabas—Diarbekire. Armija susideda iš 2-jų divizijų: 2 div. užimančios Turto rajoną ir 5 div. stovinčios Urzoje. Bendras armijos jėgų skaičius maždaug 10000 žmonių.

4. Juodųjų jūrų armija sudėta iš trečio armijos korpuso. Jos vadas generolas Selachedin-Bej, kurio štabas randasi Sivaše. Armija sudėta iš dviejų divizijų su kurdų kavalerija. Viena divizija, būtent 5, rinktinė paskirstyta Amasijoje ir 15 div. Kilikijos pasienyje. Ši pastaroji dabar pasiūsta Brussos frontan. Jos skaičius siekia 8000 vyrų.

5 armija dabar kovoja prieš Graikus. Vadas İzmet-Bej. Ši armija sudėta iš dviejų korpusų: XII arm. korpuso su štabu Afion-Kara-Çisare, vedamo Fachredin-Bejo ir XIV korpuso, vadas kario Kiazil-Bejus. Šis pastarasis korpusas kovoja su Graikais Eski-Şehirto rajone. XII korpusas susideda iš 57 ir 23 divizijos, XIV korpusas iš 11, 16 ir 41 divizijos. Be to prie šios armijos priskirtos 2 rinktinės divizijos 24 ir 42 ir Azerbeidžiano raitelių dalys. Bendras Angoros Armijos skaičius siekia 160000 žmonių. Daug aukštesnių vietų Generaliame štabe užima vokietiai. Armija gerai apginkluota ir apšaruota. Angoros giaklų dirbtuvė smarkiai dirba. Kemalio vardas yra populiarus Turkijos gyventojų tarpe.

III.

Diplomatijos istorijoje vargu yra įdomesnis dokumentas, kaip Tarybų—Rusų-Persų sutartis, pasirašyta Maskvoje vasario 26 d. š. m. ir neseniai paskelbta „Manchester Guardian“ laikraštyje.

Salos, koncesijos, uostai, geležinkeliai, telegrafai, bankai, namai kaip iš rago pilasi į Levą ir Šalės (Persijos) šalį. 26 sutarties straipsniai apima tokią daugybę klausimų, kad juos visus sunku apimti.

Dauguma Rusų nusileidimą ir pasilabdėjimą, kaip į juos princips ne žiūrėsim, sudarys visą eilę netikėtų dalykų.

Jeigu Persai galėtų tvarkoje laikyti dovanotą jiems Taurizo geležinkelį (apie 200 verstų), du plentų (660 verstų), uostą Enzelyje ir t. t., tai galima būtų pasvelkinti jų perėjimą į Persų rankas. Bet Persija neturi netik inžinierių, bet ir lėšų laikyti jiems, kurie yra naudinga esant prekybai, bet ne dabar, kuomet prekyba yra visiškai apmirusi.

Ašur-Adė sala ištikrųjų buvo okupuota Rusų 1842 metais. Bet čia reikia pažymėti Rusų nuopelną — jė išnumalino turkmenų piratus, kurie nekartą puldavo Persus. Dabar Persai gauna teisės laikyti Kaspijos jūroje laivyną, bet vargu jiems pavyks atsiginti nuo Turkmenų.

Rusijos santykiai su Persija reikalinga buvo sureguliuoti. Senoji politika žlugo, Rusų-Turkų karo operacijos Persijos teritorijoje begalo numalino vietos gyventojus. Armija iširo kur kas anksčiau vasario revoliucijos. Operacijos vystėsi pamatų ir vėliau priėmė kovos su vietiniais gyventojais formą. Tokius epizodus, kaip Astrabado ekspedicija žinomo generolo Madritovo, geriau ir neminėti. Senoji Rusų politika—proteguoti chanas ir šachas atgyveno savo amžių.

Persijoje susiduria ir tarptautiniai reikalai, ypač kuomet buvo surasti nauji naftos šaltiniai. Anksčiau Rusai vedė agresyvią politiką, stengdamies padalinti Persija, arba tikriau sakant praplėsti savo įtaką.

Dabartiniu laiku Rusams reikalinga apsaugoti savo plačias Azijos sienas, kad išvengtų svetimaudžių intrigų. Kovoje prieš bolševikus Astrachanius nebuvo paimtas, bet virš 20 mėnesių blokada skyrė Volgą nuo Baku, ir Anglų laivai skandino Kaspijos jūroje rusų garlaivius. Šis pavojus iš pietų pusės verčia Rusus ieškoti draugystės pas kaimynus Azijoje. Pasikeičia rolėmis, dabar Rusijai reikalingi tie buferiai, kaip kad seniau buvo Afganistanas.

Įdomus visgi klausimas su kuo padarė Rusai sutartį. Iš Persų pusės sutartį pasirašė Mušaverul-Mu-malek, žinomas Rusijoje prieš revoliuciją vadas Ali-Gol-Chano.

— Kaip gi tu manęs nepažinai, — taip pat prakalbo ir jis.

— Aš nežinau, aš nekaltas, — teisinis ir dar daugiau ji verkė.

— Ar gi aš galėjau tave pažinti? Ar gi tokia tu buvai, kai aš išvažiavau? Bet kaip gi tu, manęs nepažinai?

Ir pražūtį vien matydama ji ištiesė rankas.

— Ach, aš tiek čia tų vyrų matau, kad jie visi man lygūs.

Širdį jam spaudė taip skaudžiai, kad jis norėjo šaukti ir verkti, kaip mažas mušamas vaikas. Atsislojo, atstūmė ją nuo savęs ir, didelėmis surambėjusiomis jūreivio rankomis, vėl sugriebęs jos galvą, atsidėjęs žiūrėjo į veidą.

Pamažėl jis pažino joje tą mažą, laibutę ir linksmą mergaitę, kurią paliko išvažiudamas pas tuos, kam neseniai dar ji uždengė akis.

— Taip, tu Francuazėl sesuol — pratarė jis. Ir staudus vyro verksmas, panašus į girtą žagulį, veržėsi iš krūtinės. Jis paleido iš rankų jos galvą ir taip drožė kumščiu į stalą, kad tik suskambėjo stiklai bėrdami į smulkiausius šuonėlius ir į patį suriko įbėlusio liūto balsas.

Draugai nušėbo netikėta vado atmaina, pašoko gal, stebėjos, nesuprasdami kas daros su juo ir klausė:

— O-o, kad pasipūtė, — sakė vienas. — Gana blianti, — tarė antras. — Eit Dioklo! ko banti? Eiva viršun, — kalbino trečias, viena ranka traukdamas už rankovės Selestą, antroje kradamas glėbin išraudusių savo gražuolę blizgančiomis juodomis akimis, pasirėdžiusią ružavo šilko sukne.

Diuklo staiga nutilo ir sulaukęs atšvintą įsmeigė į draugus akis. Paskui tokiu pat nepaprastu ir pilnu pasiryžimo rimtumu, kaip kad pradėdavo peštynes, sverdėdamas priėjo prie draugo, bekaibinančio glėbin merginą ir drožė kumščiu tarp jų skirdamas: „Šalin dykūnel! Ar nematai, kad ji tavo sesuol ir visos jos kam nors seserys. Ot ir šita štai sesuo Francuazė. Cha-cha-cha...“ ne tai verkė, ne tai juokėsi pamišėlio balsu. Paskui pasverdėjo, iškėlė rankas ir krito kniūščias ant grindų. Pavirtęs voliojos, mušės rankomis ir kojomis į grindis ir kriokė lyg mirdamas.

— Reikia nunešti į lovą, — sakė vienas jūreivis, — o tai sugaus girtą galvėj ir pasodins dar.

Paėmė ji draugai, užtempė viršun į Francuazės kambarį ir paguldė į jos lovą. Bet priežasties, kodėl kankinos Diuklo, nesupranta draugai ir ligi šiol.

Iš rusų kalbos vertė J. S.

Sutartyje yra dar vienas įdomus XIII straipsnis, kuriuo Persai pažada nepereisti gautų koncesijų į trečias rankas. Tarp šių koncesijų yra žymi koncesija ant visos naftos ir metalų, iškasamų Šiaurės Persijos. Ši koncesija nepatvirtinta Persų parlamento, o visgi jos savininkas yra gruzinas Choštarija jau perleido savo teises Anglų kompanijai.

Aišku, kad Anglai nori pasilaikyti įgytas teises.

Įdomus ir VI sutarties straipsnis, kuriuo „R. S. F. S. R. turi teisę įvesti savo kariuomenę Persų teritorijon“, jeigu Persai neįstengtų patys apsaugoti savo teritoriją ir tokiu būdu susidarytų pavojus Rusams. Dabartiniu momentu tuo pavojum, gal būt, skaitomas esimas Anglų kariuomenės Kazvine. Enzely gi ir Rešto randasi nepaklusnūs Persijos elementai, neaiškioje sudėtyje, matyti palaikomi iš Maskvos ir Baku. Nauja Persų vyriausybė, pripažįstanti Ali-Guli-Chano parašą tik tiek, kiek kalbama apie gaunamas iš Maskvos gėrybes, reikalauja pašalinimo minėtų elementų iš Rešto. Maskva laukia anglų pasiūlymų iš Kazvino. Šis dalykas kiek nusitęstų, bet yra pamatas manyti, kad Anglai patys bus priversti pradėti Persiją evakuoti.

Nors Rusija ir išnyko nuo politinio orizonto, tačiau jos įtaka negali būti nepastebima, ir mes matome su kokiu atsargumu anglai atsineša į Azijos klausimus.

Anglai supranta, kad jų šarvuotųjų ir skraiduolių patrankos nesieks Šiaurės Persijos. Ji galėtų kovoti su pasyvia Persų tauta, bet pašalinis faktorius tuoj maino dalykų stovį. Dar painesnis faktorius yra Afganistanas.

(B. d.)

Būk visuomet pasiruošęs atsakyti į klausimą: „Ką turiu veikti priešui pasirodžius iš priešakio, iš sparnų, iš užpakalio?“

Napoleonas.

Karo Muzėjus.

Muzėjus atidengtas jau nuo vasario 16 d. Bet lig šiol jis yra vis pildomas naujais eksponatais, tobulinamas. Tuo tikslu yra susiorganizavusi įvairių mokslo ir meno šakų žinovų komisija. Aktingas komisijos darbas davė žymių vaisių.

Pradedant muzėjaus viršutiniu reginiu ir jo įtampa matyti didelė pažanga nuo to, kas buvo pradžioje.

Muzėjaus aikštė daliai geležine tvora aptverta, aplinkui apšodinta medžiais, viduj krūmų, gėlių klumbų padaryta. Gražūs takelių vingiai, tarp klumbų sudaro įdomų vaizdą.

Įėjus vidun žmogų pagauna ypatingas ūpas. Čia surinktos didelės istorinės reikšmės relikvijos. Nuo pirmutinių nedrąsų ir netikrų kariuomenės dar Rusuose kūrėto žingsnių lig paskutinių dienų jau gausios garbingos kariuomenės žygių—visas tas keltas nušviestas kuo įvairiausiai. Čia ir spauda, ir atsišaukimai, ginklai, atvaizdai.

Nors trumpai paminėsimė svarbesnius muzėjaus eksponatus.

Štai du P. Rimšos skulptūros kūriniai.

Kova: mūsų vytlis kovoja su lenkų baltu ereliu. Senai kūrinys yra padarytas, dar prieš didįjį karą. Skulptoriaus pranašystė juk figuraliai išsipildė.

Greta stovi ir „Mokykla“ to pat autoriaus kūrinys. Mūsų mokykla, pirmi mūsų švietimo žingsniai. Kada Lietuviai kalba knygos kuo aštriau yra drau-

džiamos, kada už jas daug kas nukentėdavo. Lietuvių pirmąjį mokslą įgyja iš savųjų, užsieniuose spaudintų knygų. Jas skaitoma atsargiai, kad rusų žandarai nesuuostų.

Stovyloje sena bobutė besukdama ratelį mokina skaityti vaikuti.

Toliau visa eilė iš Rusijos didžiausiu vargu pagabentų vėlavų. Tai Rusijos armijoje tarnavusių lietuvių pastangos sukurti karo pajėgą ginti savo reikalams. Čia Vytebsko batalijono vėliava, toliau Novo-Nikolajevsko batal., Galicijos lietuvių grupės vėliava, 12 rusų armijos lietuvių bataliono vėliava. Vėlavų obalsiai: „Laisva, demokratinga Lietuva, Darbo žmonių respublika“.

Brangus tai turtas, brangus atsiminimas pirmųjų kovų, pirmųjų nepriklausomam gyvenimui karų žingsnių.

Čia pat, Rusuose išėję karių laikraščiai—„Karininkų“—visų karių, kurie tuo metu bendrą „karininkų“ vardą turėjo—suvažiavimų atvaizdai, jų nutarimai, rezolucijos. Pirmas Rusuose išėjęs karių laikraštis: „Laisvas Žodis“ liūdi tuometinį stiprų geismą sukurti savo laisvei ginti karo pajėgą.

Tarp kita ko čia yra daiktai turį ne tiek mūsų karo istorijos, kiek bendros kultūrinės reikšmės.

Paminėsimė didelį senovės autoriaus pieštą paveikslą, kur vaizduojamas Kunigaikštis Keistutis nuo aukuro iš vaidelyčių tarpo imas sau Birutę.

Čia pat yra mūsų atbudimo ankstybo ryto darbuotojas poetas Valančiauskas ir pasakingas liaudies mylimas ir lig šiol tam tikrose apylinkėse minimas Strazdelis. Nors silpnai vaizduoja tas barelėfas Strazdelio asmenį, bet visgi jaučiasi kaip gyvas, grakštus tai buvo asmuo.

Vieną pasienį užima žuvusių dabartinėse kovose sąrašas. Sąrašas be abejo dar nepilnas. Bet jo istorinė ir kultūrinė reikšmė yra didelė. Ypač tų vardai, kurie pirmutiniai pačiu ūkanotu metu drąsiai ėjo į karo lauką, šventai tikėdami savo žygių ir pasiryžimų iškilnumu, yra mums brangus ir svarbus. Kiekvieną sunkią valandą jie turi suteikti mums savo kruviniu pavyzdžiu pasipirties, padrąsinimo.

Štai kareivio Eimučio pirmojo Kauno įguloje žuvusio nuo vokiečių.

Visiems žinoma, jog taip neseniai pergyventa, iškentėta ta valanda.

Silpni, nuvargę, nei gerai neįgudę drįso priešintis vokiečiams, kurie ir galingi čia buvo ir ginkluoti.

Tas pasišventimo ir drąsos pavyzdys ilgiems metams mums pasilieka keliarodžiu.

Čia bolševikų nukautas kareivis Lukšis. Ten jauno karininko Juozapavičiaus liūdnas veidas.

(B. d.)

Slapti agentai (šnipai), jų reikšmė ir pareigos valstybės gyvenime.

Aš manau, kad visi yra girdėję apie šnipus, bet kad visi gerai suprastų jų svarbumą kiekvienos valstybės gyvenime, to niekur nepastebėjau.

Kadangi šnipai labiausiai karo laiku kiekvienoje valstybėje turi svarbią rolę ir jų nesant kovoti su priešais būtų sunku, o gal ir visai negalima. Taigi apie šnipus—slaptus agentus žemiau ir manau parašyti.

Šnipų—slaptųjų agentų pareigos yra padalytos maždaug į tris dalis: užsienio (užfrontės), (patriotinės) ir vidaus.

Kiekvienas karys, tuo labiau buvęs fronte, puikiai žino, kad prieš pradėdant kovą visuomet yra daroma žvalgyba išaiškinti priešo skaičiui, vietas (sistiprinimo ir t. t.); tuo tikslu prieš link yra siunčiami kareivių būreliai, kurie gali išaiškinti faktai priešakinių priešo vorų padėtį. Bet kad priešą lengvai nugalėti, būtinai reikalinga turėti žinių apie priešą užpakalį—rezervus, kareivių ūpą, išsilavinimą, apsišarvavimą, susisiekimą, sudėtį vadovybės viršinių, štabų vietas ir t. t.

Taigi iširti tam, kas čia minėta, yra siunčiami užfrontę slapti žvalgai—šnipai. (sivalzduokime sau, jeigu tulam kareiviui vadas lieptų nueiti užfrontę atlikti įsakytą uždavinį ir skubiai vėl sugrįžti; man rodosi, kad nė kiekvienas su tuo nesutiktų, nors ir didžiausį atlyginimą už tai prižadėtų. Žinoma, dabartiniame partizanų kare pereiti frontą ne taip jau sunku, bet praeitame didžiajame kare kiekvienas žino, kad buvo tokie frontai, kur rodos ir žvynė negalėjo nematant pereiti, bet slapti žvalgai—šnipai rasdavo būdą pernešti arba perduoti žinias. Kiekvienam aišku, kad sunku pereiti fronto liniją, bet ir perėjus liniją, uždavinys dar neatliktas, nes juk negalima landžioti pro kariuomenės stovyklas, štabus ir klausinėti, kokias čia dalis stovi, kiek kareivių ir ar tam panašių dalykų, nes tokį žioplį tučtuojau pagautų, na ir kaip šnipą be pasigallėjimo sušaudytų. Bet gudrūs ir sumanūs šnipai nepastebėti surenka žinias, netik apie kariuomenės skaičių ir stovyklas, bet dažnai parneša žemėlapius su pažymėta fronto linija, arba net planus operatyvio skyriaus. Kitą kartą, negalint pereiti fronto, žinios būna siunčiamos visokiomis kombinacijomis. Taip jeigu yra upė tekanti reikalingon pusėn, žinios būna siunčiamos pavandeniu stiklo bonkose, arba per išlavintus pašio karvelius, radiogramomis ir kitokiais būdais. Taip man būnant vokiečių austrų fronte Karpatų kalnuose buvo pagauta moteriškė, kuri iš vieno aukšto namo saulėtą dieną su veidrodžiu perdavinėjo žinias priešui. Bet kada su minėta moteriške rusų karininkas pradėjo meilautis pasirodė, kad tai buvo vokiečių generalio štabo karininkas. Arba vėl buvo pagautas vokiečių šnipas, kuris križkelyje pardavinėjo bulkas, ir, žinoma, praeinančių kareivių kol parduodavo bulką viską išklausinėdavo. Po tardymo pasirodė, kad tai buvo vokiečių pulkininkas. Galop turbūt dauguma yra girdėję, kad Rusų armijos sandėliuose vietoje duonmilčių arba parako rasdavo smėlį, patrankų šoviniai nesprogdavo, traukiantis kariuomenei atgal, visi tiltai ir telefonai, kokios tai nematomos jėgos būdavo pagadinti. Reikalaudavo į frontą šovinių, o gaudavo šiltų rūbų arba pilnus vagonus blekinių kiaušinių, kuriuos carienė prirengė kareiviams kaip dovaną; visų atsitikimų ir neaprašyti ir vis tai buvo vokiečių šnipų darbai, kurių buvo tiek, kaip vasaros laiku vabzdžių, jie visur viską ardydavo, griaudavo, papirkdavo girtuoklius rusų karininkus. Vokietija būdama kelias kartus mažesnė už Rusiją visur rusus sutriuškino, nors rusai didvyriškai iš kailio nėrėsi ir kaulais nuklojo netik Karpatų kalnus ir slėnius, bet ir visus laukus. Arba vėl, man būnant fronte prie divizijos štabo daug kartų teko klausinėti vokiečių belaisvių, nuo jų niekad nieko nesužinosi, kiekvienan klausiman visi monotoniškai atsakydavo: „Ich weis nicht“ (aš nežinau). Bet kada aš su kitais rusais pakliuvau pas vokiečius į nelaisvę, rusai vokiečiams išpasakodavo viską, ką tik žinodavo; minėti apsiraiškimai taipgi palengvindavo vokiečiams rinkti žinias na ir drauge kovą, o rusams labai apsunkindavo. Rusų štabai nesulaukdami iš paslystų žvalgų jokių žinių, būdavo tiesiog akli, ir kad sužinojus nors kokios dalys stovi priešakyje,

be jokio kito reikalo siūsdavo kitas kuopas pagauti nors vieno ar kelių belaisvių, bet jeigu ir pasisekdavo, aukojant savo keliasdešimtis kareivių, pagauti vokiečių, tai iš pagautų belaisvių nei geruoju nei piktuoju jokių žinių neišgausi; kitą kartą net pulko numerio negalima sužinoti, nes visi sako netikrą numerį ir dar kiekvienas klionišką; išklausinėjus vienos kuopos kareivius, surasdavai keliolikos pulkų. Ir taip rusai be žvalgybos ir žinių klajodavo patamsėje, žinoma, jeigu kur nors patamsyje užguldavo, tai jau tada šaukdavo ir net cerkvėse skambindavo po kelias savaites apie „pobiedas“.

Kiekvienam aišku, kad svarbu yra žinoti priešą padėtį ir sumanymus, bet dar svarbiau, kad priešas taipgi nežinotų mūsų padėties. Jeigu mes pas priešą siunčiame slaptus žvalgus, tai ir pas mus priešas savus siunčia. Taigi užkirsti priešą šnipams kelio, yra laikomi pafrontės slaptžvalgai, kurių pareigos dar sunkesnės, kaip užfrontės, nes priešą šnipą pagauti tolygu, kaip vagį; jam vienas kelias, o tau šimtas kelių. Bet kad priešą šnipai negalėtų laisvai visur vaiklotis ir rinkti žinias, su jais privalo kovoti netik slapti žvalgai, bet ir visa kariuomenė, o taipgi šalis. Nes kas buvo nelaisvėje Vokietijoje gerai žino, kad tenai ne tik kareiviai, bet be skirtumo visi piliečiai kovojo su šnipais pabėgėliais belaisviais, vistiek kur tai būtų kelyje, ar namie, ar svečiuose, kiekvienas sutikęs nepažįstamą žmogų visados ištardydamas, kas toksai, kur eina, kokiais reikalais ir t. t. ir tokiu būdu priešų šnipai ar tai valkatos belaisviai negalėdavo nė žingsnio žengti, o būdavo visados sugauti; ne taip kaip pas mus, kas tai būtų kareivis ar civilis, ką ne sutikęs, vietoje kad jo paklausinėti, patsai išpasakoja jam viską, ko tik jo klausta ir tokiu būdu aišku, kad vieni slapti žvalgai, nors jie ir gudriausi būtų, kovoti su šnipavimu gali maža. Ir tai valstybei, kurioje sučiaudėjus priešas atsako: „Į sveikatą“, labai sunku nugalėti savo priešą. Rodosi ir pas mus beveik taip yra.

Lengviausias būdas sugriauti, nors ir stipriausią valstybę, tai viduje tos valstybės suorganizavus stiprią ginkluotą pajėgą, panašiai kaip pas mus Lietuvoje pernai metais buvo susisukę lizdą lenkai, taip vadinamą „Polska Organizacja Wojskowa“, arba paskutiniu laiku bolševikai, matydami kad į jų „rojų“ geruoju niekas nenori pakliūti išskiriant gal tiltai tuos, kurie ateityje mano būti „rojaus“ tvarkdariais, pradėjo gabenti iš Rusijos bačkutes dinamito (sprogstančios medžiagos). Kad viduje valstybės negalėtų organizuotis ir ginkluotis priešai, kiekvienoje valstybėje yra laikomi vidaus slapti žvalgai. Tulas pasakys, na čionai tai jau visai nereikalingi šnipai, nes jų vietą gali užimti kariuomenė ir milicija. Duokim sau kad tai tiesa, bet pažiūrėkim, kas jau buvo išgyventa. Perna metais lenkai P. O. W. kol buvo pagauti veikė daugiau kaip metas, niekas jų ir nežinojo, nors jie, turėjo savus susirinkimus, susirašinėjimus ir net sandėlius, ir tik tada, kad žvalgyba juos susekė padavę kariuomenei narių sąrašą, kariuomenė galėjo visus sugaudyti. Arba vėl, bolševikai dinamitą atgabeno ir dar gal gabena iš Rusijos, mūsų kariuomenė ir milicija kontroliuoja visus įvažiuojančius ir išvažiuojančius, na ir kodel nepagavo nė vienos bonkutės su dinamitu, o surado net ir keliolika pudų dinamito tiksliai slapti agentai.

Kiekvienoje valstybėje, yra (ypač pastaraisiais metais) daugybės plėšikų, arklavagių ir vagių, kurie negaudomi, tur būt tiek išdrįstų, kad ir dienos metu puldinėtų ramius gyventojus, ir su jais kovą vedė taip vadinami kriminaliniai šnipai.

Apskritai sakant slapti agentai—šnipai—kiekvienos valstybės akys ir ausys. Per juos šnipavimas

bė gali žinoti priešų sumanymus, pasikesinimus, ir gerai žinoti priešingai valstybei baisesni, kaip stipri armija, užtai kiekviena valstybė priešų šnipus smarkiai baudžia, daugiausia mirties bausme.

Dabar klausimas, koksai žmogus gali tarnauti šnipu? Nes šnipo tarnystė visur yra pavojinga, kur šnipas neeis, visur gali sutikti mirtį, ne tik užfrontėje, bet ir viduje. Kad susekus priešų šnipus, organizacijas arba vagis, reikalinga būtinai įsiskverbti į jų tarpą, o pastarieji, sužinoję, kad juos sekama, pasistengs savo priešą pasalinti tik nužūdydami jį. Aišku, kad šnipai gresia pavojus kiekvienam žingsnyje, taigi šnipu gali tarnauti tikrai narsus, sumanus, gudrus ir stačiai pasišventęs tėvynel žmogus. Aš girdėjau kai kuriuos kalbant, kad šnipai didelį atlyginimą gauna, bet priešingai, jie gauna tokį atlyginimą, kaip visi valstybės tarnautojai ir dar už savo pasišventimą tėvynel tarnauti visuomenės neapykanta.

Jei visuomenė neapkentė šnipų, kada mus spaudė svetimi, turėjo tiesą, nes jie mus dykai kankino. Bet dabar mes gyvendami savoje valstybėje turėdami tvarką, kurią mes savo rankomis pastatėme taipgi neapkenčiame savos valstybės šnipų labiau kaip svetimos, nes mes su savais šnipais nenorime nė kalbėti, o svetimiems išpasakojame viską, ką tik žinome...

Man rodosi, kad kiekvienam aišku, jeigu visi žinos, kad koksai nors asmuo yra slaptas agentas, kaip tik tas agentas, nors ir gabiausias būtų, nieko negalės veikti; o kaip tik aš žinau, kad dauguma visai be blogų norų, bet taip sau „del liežuvio nieštėjimo“ pranešinėja visiems, kad toksai ir toksai tarnautojas yra slaptas agentas; žinoma, tuo mes atnešame priešams tik naudą ir žalą visai valstybei.

Taigi gerbkime tuos, kurie aukodami gyvastį dirba tėvynės labui, o priešams duoda baimę, tada mes būsimė galingi, o galingus ir priešai gerbia.

Kareivis B o b u t s.

Vadas, kuris stengiasi už visus viską vienas padaryti, dvigubai nusideda: kitiems kliudo ir pats nesuspėja.

Voklečai.

K. M.

Iš bolševizmo karalijos.

Gyvenant Rusijoje, ypačiai po taip vadinamos spalio revoliucijos, kuomet bolševikai paėmė valdžią į savo rankas, tekdavo pamatyti tokių dalykų, apie kuriuos, jei kadai prieš Didįjį Karą pačiam būtų kas papasakojęs, tai pasakytum, kad gudriai sugalvotos pasakos. Bet štai keletas asmeninių pergyvenimų.

Man 1918 m. gyvenant Novorosijske (šiaurės Kaukaze) tekdavo kartais tremtinių reikalais važinėti į Ekaterinodarą. Ir taip kartą, liepos 8 d., vežu Kubanės srities tremtinių komitetan 600 rub. sąskaitų, kad viešon išleistų pinigų gavus naują sumą. Krymo stancijos stoty traukiniui sustojus sutikau pažįstamą, kuris manęs paprašė nuvežti Ekaterinodaran vienai panelėi laišką. Kar gi neapsilmsi, — bus progos užėiti svečiuos, nes ir man šiek tiek pažįstama buvo. Čia reikia pasakyti, kad paštas neveikė prie bolševikų, ir korespondencijas reikdavo slūsti per pažįstamus. Paėmęs laišką nuėjau. Del netikėtai partizanų išardyto geležinkelio traukinys nelo tiesiog į Ekaterinodarą, bet

aplink, per t. v. Timašovką. Neprivaziavus minėtos stoties raudonarmiečiai sustabdo traukinį ir padaro smulkiausią kratą, neva leškodami kadetų.

Aš, kaip mokinys, buvau gimnazisto uniformos, turėjau gimnazijos liudymą, seną, dar iš Lietuvos rusų pasą ir leidimą nuo Novorosijsko t. v. darbininkų ir raudonarmiečių tarybos, turįs teisę važiuoti į Ekaterinodarą gimnazijos reikalais. Pridurtina, kad tais laikais del įkirėjusio bolševizmo daug vyresnių klasių mokinių buvo pastoję savanoriais į generolo Karnylovo kariuomenę, kuri veikė, žinoma, prieš bolševikus. To tik ir reikėjo raudonarmiečiam, kad aš mokinys. Jie mane sulaiko ir nuveda pas Timašovkos revkomo pirmininką.

Čia padaro antrą kratą, atlupdami net pusbačių padus ir randa kišenėj tą nelaimingą laišką. Nors laiške nebuvo jokių politikos klausimų liesta, bet kadangi buvo rašytas lietuviškai ir niekas negalėjo jo paskaityti, tat įtaria, būk jis rašytas prancūziskai, kuriame būk išdėstytos visos bolševikų paslaptys. Už tokį mano nusidėjimą prieš sovietų valdžią komisaras iš piktumo pasiunta ir, būdamas šioj vietoj visagalis, žvėries balsu surinka:

— Šaškami zarubit i v zemliu nezaryvat; ostavit svinjam na sjedenije sukina syna!) — Ir čia dar patikrinti atėmus mano gyvastį įsako vienam raudonarmiečiui nuplovus mano dešnę ausį parnešti jam parodyti. Nuo tokio nusprendimo man, atsiprašant, visos blusos numirė.

Napraėjo 25 minučių nuo arešto pradžios, kai mano „byla“ buvo išnagrinėta, surasti apkaltinimai ir padarytas iš jų atatinamas nusprendimas — nužudyti. Ir taip pasijutau vedamas dviejų raudonarmiečių už Timašovkos miesto kardais sukapti.

Is karto maniau, kad visa tai yra sapnas ir nors buvo baisu, bet tik stengiausi nubusti. Bet bevedamas pradėjau ir abejoti, kad čia gal ištikrųjų man už 10 minučių teks skirtis su šiuo pasauliu. Pradėjau viena ranka žnybti antrą, bet raumenys taip buvo nutirpę, kad sopulio nejaučiau; su veidu ir tas pats — reiškia miegu. Pradėjau kasti liežuvį; čia sopėjimą pajutau; spleunu ir kraują matau, čia jau supratau, kad aš nemiegu ir ne sapnuoju — mane veda nužudyti, ir nujačiu, kad ir ta pati vieta netoli. Ir galvoju surinkęs visas pajėgas: už ką mane tie žmonės turētu taip smarkiai bausti. Jog, rodos, ne tik jiem, bet ir apskritai niekam tiek bloga nesu padaręs, kad užsipelnyčiau panašią bausmę; dar sulyginamai buvau trumpai gyvenęs, ir nesuspėjau tiek daug niekam įsipykti! Man komisaras pasakė, kad jis mane žudęs už išdavimą darbininkų reikalų, už tai, kad aš mokinys. Bet jog aš pats žemės darbininkų sūnus. Išstisus mėnesius Vilniuj išgyvenęs vien su juoda duona ir šildytu vandeniū be cukraus, su tėvų pagalba šiaip taip išmitęs ir pasiekęs IV klasės vėliau besimokinęs iš savės. Žodžiu, jaučiaus priklausęs darbininkų luomui. Ir jie, darbininkai, mane veda žudyti už tai, kad aš vargdamas jūrą vargo įgijau šiek tiek mokslo.

Kaip sunku buvo tą valandą, žodžiais aprašyti negallma ir, neišgyvenusiam panašių nuotykių, paliks nesuprantama. Lietuvoj buvau palikęs tėvus su dviem mažom sesutėm ir pats būdamas vyriausias vienturtis sūnus — tėvų viltis ir laimė — karo bangos buvau ištremtas į tolimą Kaukazą. Dabar jau buvau be baigęs gimnaziją ir svajojau, kaip galima greičiau sugrįžti tėvynėn jau būdamas naudingas netik tėvams, bet ir visai tautai. Ypačiai buvo sunku atsiminti tai, kad mano tėvai neišvys tos laimės, kada aš grįšiu po tiekos vargų studentu — jų laukimas liks bevaisių jie

*) Kardais užkapti ir neužbausti, palikti klaučiam sušalti kalte vaikų!

lauks nežinodami, kur aš ir kaip baigęs savo gyvenimą. Nelengviau buvo atsimečius ir Marytę...

Taip bekankinant juodžiausiom mintim ir besiarinant prie mirties vietos, dingtelė galvon šviesi mintis, išsprukti iš būdelių rankų — pabėgti. Čia pat ir proga pasitaiko. Tuo kart mane varė neankštos tarpukalnės takeliais, ir raudonarmiečiai, pirmiau eję abu iš užpakalio, negalėdami siaurame takely išsitemti, vienas žingsniavo pirma manęs, antras gi užpakaly. Iš tolo įžiūrėjau dešnėj kitą tarpukalnės takelį ir nutariau priėjęs jų kryžkelės skirtis su apsarginiais. Galvoju: jei nuves į vietą, tai jau tikriausiai užmuš, o bėgant gali nušauti, bet gal kartais ir nepataikys, nes kaip tik jau saulė buvo nusileidus ir tarp gausiai lapuotų krūmų buvo neperšviesiausia.

Praeinant pro minėtą takelį pastebėjau, kad raudonarmietis mano tiesiai eiti senuoju taku ir čia, kai perkūno trenktas, vienam akymirksny atsidūriau už keleto sileksnių nuo būdelių dešiniajam takely. Staiga sutratėjo šautuvai, pražvimbė kelios kupkos pro ausis, girdėjos keiksmas ir kojų dundėjimas, bet man nebuvo kada atsigrįžti. Iš tako mečiau į krūmus ir pralindęs apie pusvarstį pradėjau klausytis, bet matyti mano „sėbrai“ jau buvo palikę toli ir jų negirdėjau. Tuo tarpu jau ir visai sutemo ir aš drąsiau žingine žygiavau į rytus. Rytą užėjau į vioną viensėdį, kame buvau gana gerai pavašintas kazokų, kaip nukentėjęs nuo bolševikų (mat vietos kazokam bolševikai netiko) ir, dviejų kazokačių palydėtas, laimingai sugrįžau Novorosijskan.

Skaitytojas gali paklausti, kas atsitiko su sąskaitomis? Gi mat komisaras peržiūrėjęs man sugražino, sakydamas, girdi, galėsi pristatyti jas Abraomui.

Rūdenį, kai Šiaurės Kaukazo gyventojai nuo bolševikų išsivadavo, eidamas Ekaterinodaro gatve sutinku kur tai matytą kareivį. Dar geriau prisiziūrėjęs pažinau, kad tai būta mano apsarginio, kuris su kita vedė mane kardais sakapotį. Neiškenčiau jo neužkalbinęs. Paklaustas kareivis, kaip su jais pasielgęs komisaras už nepristatymą mano ausies, kareivis papasakojo su ašaromis, kad jo draugą, kaip vyresnijį, pranešus jam apie mano pabėgimą, komisaras kinžalu nuvėręs, jis gi prisidėjęs po to prie partizanų, ką patvirtino čia pat pro šalį praeinąs jojo viršila. Tokį įdomų susitikimą prisiejo pabaigti prie taurės su Kaukazo raudonuojū.

(B. d.).

Karo metu pinigai brangūs, žmogaus gyvybė brangesnė, o laikas visų brangiausias.

Suvorovas.

Į Lietuvos piliečio pasakymą: „Išdegs su visomis gyvatėmis, bus daili šienautė, arba gera dirva“.

Senai, jau pernai per Velykas mėginau pasiskųsti „Kariui“ į šituos žodžius, bet maniau nesugebėsiąs atatinkamai pareikšti tų minčių, kurių kelia mūsų Tėvynės Lietuvos nuskriausti miškai, šilai, pievos... Ne pajėgdamas nutylėjau. Ir dabar nežinau, kaip seksis. Bet visgi kantrybės netekęs rašysiu:

„Lietuvos“ 66 Nr. 5. m. po straipsniu „Rokiškis“ parašyti yra paskutiniai žodžiai: „...Gerbiami svečiai

išvažiavo į Ežerėnus“. Tie žodžiai man irgi kaip piliečiui visu smarkumu palietė mylinčią Lietuvos florą ir fauną širdį. Jie pagamino mano samonėje daug medžiagos reikšti tiems svečiams, ne piliečių, bet tų nekaltų Lietuvos medelių, žolynėlių, miškų, šilėlių skundą, kurie būdami dar žiauriau, dar bauriau skriaudžiami, kaip mes dėl įvairių okupacijų, negali savo jausmų išlieti mūsų piliečiams suprantama kalba. Į jų lingavimus, šlamėjimus ir kitus vien grožę gaminančius judėjimus, mes visai nekreipiame dėmesio. Į pelenus paversti visą ir viską tat ir visas atgimstančios Lietuvos piliečių samonės reiškinys ir grožes mėgėjų poezija...

Skaudu daros širdžiai, kad nosiai oro nebepakanka sulaukus mūsų Šveicarijoje—Lietuvoje pavasario!.. Turbūt ir Šveicariai apdegina savo laukus ir girias, kad būtų gražesni? Pasakykit, kas ten buvot! Apie Rusijos stepes aš pats žinau, kad ten tinginiams plauti nereikia, galima nudeginti!

Sulaukėm linksmo pavasario, pragiedrėjo dienele, vandenys nubėgo į upelius-upes, sausa, puiku. Oro dvelkimas minkštas, švelnus, malonus, kvepiąs. Taip, rodos, puikiai armoningai eis vis gražyn ir gražyn. Bet kur tau! Mažai rasime tokių, kurie nežinotų ir nematytų, kas dedasi pavasary mūsų laukuose šiluose, pievose... Išvažiavęs iš miesto į kaimą manai, jog randiesi kokioje fabriko karalijoje. Visuose kampuose, kur nepažiūri, matai dūmų volus besisukančius į padangę. Girdi kaip šnypščia, garuoja, verda, kepa, lyg tarytum kas tai dirba įvairių įvairiausių pabuklus. Ištikruoj taip ir yra. Didžiausia darbininkė ugnelė, paleista per sausą šilą, žolę baisiausių smarkumu skuba į turtinuosius durpynus ir į žalląsias gireles, sąžiningai varydama jai pavestą darbą. Kamanų durpynuose jai visai vasarai pakanka to darbo. Piemenėliai padeda ugnelei, o suaugusieji iš valdžios malkų reikalauja!..

Kam čia daug kalbėti, kiekvienam Lietuvos piliečiui, nebenaujiena toks apsileidimas ir tinginių įprotis. Malkų stokojant jau šposų ugnimi neturėtų būti!

Kokius projektus ruošia mūsų gamtos tyrinėtojai savo durpynams apsaugoti ar fizinius ar protinius dar nežinia, matyti, ar nebus taip kaip ir pernai: „Dekit Lietuvos girelės, krūmeliai, pleškėkit; o jus šlėktelės kirskit ir žydeliams pardavinėkit!“

Ar girdi pilietis degančios girelės balsą. Čypiančių vabalėlių paukštelių kentėjimus? Padėgdamas savo pievos pernykštę žolę ar saugai, kad tavo ugnelė nepaliestų girių ir durpynų? O dūmai smilkydami mūsų tėvynės kaimus, ar negrauzia niekam akių? Ar matė „...gerbiameji svečiai važiuodami į Ežerėnus“ tokius dalykus, ar girdėjo, be piliečių skundų, dar tokių skundų? Pereitų 1920 metų pavasarį ir vasarą tas klausimas gludėjo užuomaršoje ir jokių žygių sulaikyti ugnį, kad nenaikintų mūsų šalies, nebuvo daroma. Uždegę pypkorius mišką, sakė, kad traukinys. Užsidegė (nuo traukinio, sakė, kad lenkai. Tarp Kaltinėnų miestelio ir Raškutėnų kaimo tą mišką padegė žydėliai, su lenkais gešėtą pralaimėję, sakė, buk tai bolševikai litvinai ir pališkai besipešdami. Dūmais, degesių kvapu ir tokiais sakiniats buvo pasotinti ir pagirdyti pernykščiai pavasaris ir vasara! Koks likimas bus šiomet, parodys ateitis. Gal koks poetas ir atsimins nors žodžiais paguosti nelaimingus durpynus ir gireles?

Mes, kariai, paklausykime nelaimingų girių ašarų. Eikim joms į pagalbą. Neleiskim ugnelei naikinti mūsų gamtos grožes. Būkime atsargūs su ugnimi. Kad iš mūsų tarpo nė vieno neatsirastų tokio bukapročio bei išgamos pypkuojančio sausoje girioje arba durpyne. Ir apsaugok Praamžiau, kad nei vienas neišdegtų padegti kokio lauzo!

J. Vitr—Ventaitis

Bibliofilai.

Senai sakoma knygos—geriausi žmogaus draugai. Mūsų gi knygų kai kurie mėgėjai privedė prie to, kad Gener. Štabo knygyno taktikos, strategijos, statutinės fortifikacijos ir kiti tiesiog sunaikinti, išuštinti.

Is katalogų neužtenka nuo 25% lig 40% knygų. Pražudytų knygų tarpe kaip tik yra viskas geresnio, ne pasenėjusio ir taip mūsų armijai reikalinga.

Skaitytojai laiko knygas mėnesiais pas save. Literatūros Skyriaus reikalavimai grąžinti knygas veik jokių rezultatų nedavė, tik keliolika knygų, grąžinta. Ir tai pareikšta pretenzijų: kaip aš be tos knygos apsisėiu, ji man nuolatos reikalinga. Neleistinas egoizmas. Reikalingas žinias iš knygų juk jau buvo galima ir gerrašyti.

Ir taip daug knygų, nežiūrint Literatūros Skyr. visų pastangų, ne grąžinta.

Ar gi reikia priminti, kad trukdomas bibliotekos tvarkymo darbas, negalima knygas tinkamas paskirstyti, negalima sustatyti katalogas.

Sunkiau tai visa atsiliepia į pačius skaitytojus. Neseniai N pulko vadas kreipėsi į knygyną prašydamas atsiųsti knygų, kad jų galėtų užsiimti su karininkais ir negalima buvo pilnai tie reikalavimo išpildyti. Kaip tik reikalingiausių veikalų ne buvo.

Manom, kad užgis kam reikia...

S.

Žemė kariams!

Vyriausiosios Komisijos Kartams žeme aprūpinti 8. m. gegužės 19 d. posėdyje nusprendė:

1. Paimti Valstybės nuosavybės žemės, einant įstatymu 1920 m. birželio 20 d. „Kariams žeme aprūpinti“, iš šių savininkų:

a) Elenos Piloteraitės Kretingos apskr. Salantų val. Imbarės-Tridvario pal. 293 deš., paliekant savininkui 4 deš. durpyno.

b) Antano Magnuševakio Ežerėnų apskr. Antanavės valsč. iš Ustronės vienkiemio 61 deš. žemės.

c) Edmundo Pšeciševskio Raseinių ap. paliv. Grinių, Adolavo, Papilių ir Pakražentoko iš viso 474, 24 deš., paliekant savininkui Adolavo pal. sodybos 45 deš. ir Pakražentoko palivarke 40 d.

2. Iš Juozo de Faria e Castro Raseinių apskr. Mankinų dvaro žemės neimti, kadangi 1) jau anksčiau paimta 3 palivarkai 529 deš. ir 2) atskaitčius mišką, kuris įvedamuoju žemės reformos įstatymu nusavinomas, galima imti tik mažesnę plotą apie 98 dešimtis.

3. Aleksandro Meištavičiaus įpedinių Izabelės ir Aleksandros Meištavičaitių prašymą, grąžinti joms paimtus karių žeme aprūpinimo tikslui Trakiškių ir Taruškių palivarkus, atimti, kadangi Aleksandro Meištavičiaus turtas paskirstytas neteisėtai.

4. B. J. Tškevičiaus įgaliotinio Mykolo Ivanausko prašymą atimti, nes Komisija neranda pamato grąžinti pievas nusavintuose Romainių ir Romainių—Veksel palivarkuose.

Meno paroda.

Pavasarinė Lietuvių Meno Kurėjų Draugijos Meno Paroda jau baigė gegužės 18 d. Dabar kitus būtinam reikalui, nuo gegužės 21 d. iki birželio 6 d. atidaryta beveik nauja paroda, kadangi šioje pratestoje parodoje pavasarinės parodos pasiliko tik maža dalis: daug-

ma išstatytų paveikslų, ypač geriausių, yra Meno Rūmų savybė. Atskirus kambarius užima A. Varno, ir A. Žmuidzinavičiaus paveikslai, kurie rodo aiškia šių dailininkų charakteristiką. Visa salė pavesta M. K. Ciurlionies paveikslams. Be šių dailininkų parodoje dalyvauja A. Galdikas, K. Šklerius, K. Šimonis, P. Kalpokas, J. Nessenbliumas, V. Didžiokas, M. Titelbachytė, Petrėnas, V. Jomantas ir Pautienius.

Paroda (Maironio g. Nr. 3) atidaryta nuo 10 v. ryto ligi 8 v. v. Įėjimas 10 auks., kareiviams ir mokslieiviams 3 auks.

Ekskursijos leidžiamos taip pat pigiomis kainomis.

Steigiamasis Seimas.

94-as gegužės mėn. 20 d. posėdis.

Pirmininkauja St. Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Žemės Ūkio ir Valst. Turtų Ministeris p. Aleksa atsako į atstovo Žygello paklausimą dėl dvarų darbininkų pašalinimo, Fin. Prek. ir Pram. Vice-Ministeris p. Dobkevičius atsakinėjo dėl slapto spirito gabenimo iš Latvijos ir žada tą dalyką kaip galima greičiau sutvarkyti.

Toliau svarstoma interpeliacija patiektoji socialdemokratų frakcijos dėl trukdymo šventi 1-os gegužės mėnesio dienos. Atstovas Kairys siūlo interpeliaciją priimti. Ministeris Pirmininkas siūlo interpeliaciją priimti, kad davus Valdžiai progos viešai išaiškinti kam, kokiais tikslais ir kokiu būdu norima buvo šventi tą šventę, kur valdžia ją trukdžiusi. Ministeris Pirmininkas pabrėžė, kad tokių interpeliacijų valdžia nė kiek nebijanti, nes tinkamai savo pareigas eidama, joku būdu negali leisti plėšikams laisvai veikti kur 1-ma gegužės diena buvo švenčiama kaip darbininkų šventė. Tada Valdžia jokių trukdymų nedarė ir daryti nemanė. Interpelacija priimama.

Iš eilės eina algų nustatymas Valst. Apdr. įstaig. valdininkams „Gamtos tyrimo stoties etatų sumanymas (III sk.) kuris be ginčijų priimamas. „Namų butų ir kambarių nuomos“ įstatymo papildymo sumanymas kuris pripažintas svarstytinu.

Toliau seka komisijų klausimas.

Atstovas Kairys Socialdemokratų vardu praneša, kad socialdemokratų frakcija, dėl susidariusios padėties atšaukianti visus savo frakcijos narius iš visų St. Seimo komisijų ir grasina, jeigu dešinieji nenusileis, tai socialdemokratams pasilieka sau teisę laisvai veikti. Atstovas Krupavičius krikšč. demokratų lyderis aiškina kam socialdemokratams sedj Seime. Jis sako, kad Lietuvos piliečiai rinko žmones į Seimą dirbti ir dirbti to plataus ir sunkaus darbo, kuris mums po svetimu jungu esant amžiais susikrovė.

95-tas gegužės mėn. 24 d. posėdis.

Pirmininkauja St. Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Teisėgumo Ministeris p. Karoblis atsako į paklausimą ats. Zubausko dėl palankumo „Lietuvos Balsui“. F. Pr. ir Pr. Vice-Ministeris Dobkevičius atsako į ats. Akmeniško paklausimą dėl Mažeikių muitinės elgimosi, Ž. Ūkio ir Valst. Turtų Min. p. Aleksa atsako į atstovo Biellnio paklausimą dėl Bnėnomavimo dvaro Siaulių apskr.

Toliau eina klausimo svarstymas, dėl socialdemokratų pareiškimo, kad jie išėina iš St. Seimo komisijų. Atstovas Krupavičius tęsia praėjusiame posėdyje nutrauktą kalbą. Jis nurodo, kad Seimo nariai gaudami iš visuomenės atlyginimą prisilima visas pa-

reigas kokias uždeda Seimas, tat soc. dem. neturi teisės iš komisijų savo atstovų atšaukti. Del trūkšmo kėlimo sąryšy su Žvalgybos veikimu aiškino, kad mūsų Žvalgyba yra Lietuvos respublikos nepriklausomybės apsaugai įsteigta ir mūsų Žvalgybos lyginti su rusų žvalgyba negalima.

Baigdamas pasižada visuomet vilkti aikšten visus soc. dem. nusistatymus, kad visuomenė viską žinotų ir jų darbus tinkamai įvertinusi tinkamai galėtų į juos reaguoti.

Atstovas Čepinskis nori įrodyti, kad Žvalgyba yra kenksminga.

D-ras Lašas, siūlo ginčus tuo klausimu baigti ir balsuoti. Jo pasiūlymas priimamas. Balsuojant dauguma balsų, soc. dem. reikalavimas paleisti juos iš komisijų liko atmestas.

Toliau svarstomas klausimas, ar priimti naują soc. dem. interpeliaciją. Plečkaitis siūlo interpeliaciją priimti. Atstovas Radzevičius nurodo, kad jau priimta viena interpeliacija del gegužės mėn. 1 d., kur soc. dem. turės progos apie tuos pačius dalykus plačiai kalbėti, tuo labiau, kad prasikalte valdininkai patraukti teisman. Klausimas balsuojamas ir dauguma balsų interpeliacija atmetama. Toliau svarstoma keletas mažesnės svarbos įstatymų sumanymu, kuo posėdis ir baigiamas.

96-tas gegužės mėn. 25 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Vice Pirmininkas D-ras Staugaitis.

Iš eilės svarstoma brangenybės priedo centrallnių ir vietos įstaigų valdininkam ir tarnautojam įstatymo sumanymas, kuris su kai kuriomis pataisomis priimamas ir atiduodamas Teisių Komisijai.

Toliau svarstomas įstatymo sumanymas del Vokiečių okupacinės valdžios Lietuvos palikto turto. Atstovai Tumėnas ir Rachmilevičius tos nuomonės, kad šis įstatymas yra nesvarstytinas, nes jis eina prieš įstatymą išleistą 1919 metais. Tokį įstatymų leidimą laiko bereikalingu, nes jis nelikviduos, bet dar labiau sukels visus ginčus.

Kalba dar visa eilė kalbėtojų. Vieni jų įrodinėja, kad įstatymas yra nesvarstytinas, kiti, kad jis yra svarstytinas, bet reikalauja kai kurių pataisų. Pasibaigus bendrom diskusijom, nutarta, kad įstatymas svarstytinas ir gražinamas komisijai parengti antrajam skatymui.

Toliau svarstoma Švietimo Ministerijos muzikos mokyklos įstatymo sumanymas.

Kai kurie iš atstovų, kaip tai valstiečiai Kuzminskis ir Žitinevičius savo kalbose pabrėžė, kad muzikos mokykla dabartinu momentu, kuomet liejasi kraujas, kuomet yra daug labiau reikalingų mokyklų tarp jų ir bendro lavinimo mokyklų — Steigimas muzikos mokyklos yra nereikalingas.

Jiems atsakinėja atstovai Galdikienė, Čepinskis, Bičiūnas ir kiti pabrėždami, kad muzika yra reikalinga kaip menas, kaipo dailė, o atstovas Čepinskis paaiškina, kad muzika taip pat reikalinga mokslo srity, kaip ir mokslas, kuris moko, kaip pagamint gera įrankį, kokiu būdu kviečius išauginti ir t. t.

Pažymi, kad muzika ir dailė nevisados reiškia pasiilksminimą — tai yra menas, kuris gali būti iš-tobulintas tikrai su aukštesnio mokslo pagalba.

Diskusijoms pasibaigus įstatymo sumanymas pripažintas svarstytinu. Tuo posėdis ir baigiamas.

A k s.

○ Kas klausia, tas neklysta. ○

Kls.

Malonėkite paaiškinti, ar raportuojant reikia visą laiką laikyti ranką prie kepurės nagelio (kaip yra nusistatę kapit. Keturakis), ar laikytis statuto, kame nurodyta, kad pradėdant ir baigiant laikyti, o šialp galima stovėti ramiai—nuleidus rankas.

K. Augūnas.

Ats.

Laikytis tik statuto.

Red.

Kls.

Prašau paaiškinti ar Ežerėnų apskritis yra priskaitoma istoriniai prie Žemgalių ar prie Aukštaičių? Ypač šie valsčiai: Rimšės, Dukšto, Vidžių ir kiti gretimieji?

Jonas Zagorskis.

Ats.

Zarasų (Ežerėnų), Rokiškio ir Ilukštos apskričių dalyse senovėje gyveno lietuvių ir latvių giminiečiai Sėlais (Selonais) vadinami. Iš kai kurių vietų vardų spėjama, kad jų tarmė buvo artimesnė Žemgalių tarmei, negu Aukštaičių (ezeras, azaras—ežeras, Ezerasai, Azarasai—Zarasai). Vokiečiai kalavijuočiai nukariavę Latvius ir Žemgalius XIII amžiuje įsibrovė ir į tą kraštą. Bet sėlai atkakliai gynėsi ir 1233 m. ties Užpaliais (Rokiškio apskr.) įvyko didelė kova tarp kunigaikščio Vestarto vedamų lietuvių (sėlių ir žemgalių) ir magistro Folkvino vedamų vokiečių (kalavijuočių). Lietuvių buvo nukauta daugiau kaip 2000 žmonių. Bet kalavijuočių buvo nukauta dar daugiau ir jie buvo priversti bėgti. Bet visgi Ilukštos apskritis su visais Žemgaliais liko vokiečių vergijoje. Zarasų gi ir Rokiškio apskritys atsigyne nuo vokiečių susiliejo su Aukštaičiais. Sėlių tarmė ilgai išnyko. Kam priklausė Tamatos paminėti valsčiai, sunku būtų dabar besusekti.

Red.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— Kauno Karių Klube pirmą syk buvo vaidinta Miko Petrausko operetė: „Konsilium fakultatis“.

— Vilniuje gener. Želigovskis savo įsakyme prisipažįsta, kad daug taris skundų del jo kariuomenės padarytų vietos gyventojams nuostolių. Kada apie tai rašė lietuvių laikraščiai, gal kai kas užsienio sluoksniuos abejojo, dabar gi patys lenkai prisipažįsta.

— Vilniuje darbininkai ir įstaigų tarnautojai verčiami rašyti į „Vilniaus gynėjus prieš lietuvius“.

— Susekta Utenos apskrities bolševikų organizacija. Keliolika žmonių sunkiai nubausti, jų tarpe 5 sušaudyti.

— Trijų ministerių Konferencija. Mūsų užsienių Reikalų Ministeris dr. Purickis birželio m. pradžioje vyks į Rygą, Latvių, Estų ir Lietuvos Užsienių Reikalų Ministerių Konferenciją.

— Iš Vilniaus praneša, kad iš ten buvę siųsti į A. Sileziją būriai padėti maištininkams. Dabar tų sukilėlių būriai grįžta atgal į Vilnių naują prieš Lietuvą sukilimą ruošti. Įkurta „demobilizuotų sąjunga“. Ji verčia karius į civilinius, kad Vilniui tekus lietuviams ten daryti sukilimus. Daromi net mankštinimai sau-

dymų nuo balkonų. Aptveriamas Vilnius dyglomis vielomis ir net vietomis minuojamas.

Lietuvių Vilniuje padėtis ligi šiol vis blogėja. Persekvojimai ne tik nesiliauja, bet didėja. Lietuvių laikraščiai baudžiami už menkiausi dalyką.

— Gegužės 29 d. įvyko Aviacijos paroda.

— Meno Paroda dar tebėra atvira. Kariai naudokitės proga susipažinti su mūsų menu. Įėjimas kareiviams—3 auks.

Užsieny.

— Lenkai dėl Briukselio derybų. Vienas Lenkų laikraštis tarp kita ko rašo: Galim tas derybas (Briuksely) ironizuoti (išjuokti, niekinti), bet leiskim mūsų delegacijai atlikti savo sunkų darbą — vyti iš smėlio botagą.

Lenkų agitacija Latvijoje nesiseka. Vis daugiau ir daugiau girdėti ir spaudoje ir visuomenėje Lietuvos reikalams pritarimo. Pirmiau gan indiferenti Vilniaus klausime latviai, dabar jau aiškiai išsitaria apie jo prijungimą Lietuvai.

— Pabaltijūrio reikalai. Ne tik Lietuvos, Latvių ir Estų, bet ir Suomų gyvai svarstomas klausimas, apie Pabaltijūrio valstybių sąjungos įkūrimą.

— Lietuvių Latvių draugija vardu: „Lietuvių Latvių Vienybė“ įsikūrė Rygoje ir prisidės mūsų su latviais susiartinimo darban.

— Latvių spaudoje Pabaltijos Sąjungos reikalu pastebimos dvi srovės. Vieni stovi už tai, kad steigti minėtą sąjungą iš trijų narių: Latvių, Estų ir Lietuvos, antroji srovė norėtų, kad sąjungoje dalyvautų ir Lenkai. Tačiau paskutinė srovė yra silpnesnė už pirmąją, kuriai pritaria valdžioje esančios ir turinčios įtakos plačioje visuomenėje grupės.

— Briukselio derybose Tautų Sąjungos atstovas pasiūlė susitarimo sąlygas: Vilnius Lietuvai, siena Suvalkuose, ne visai etnografiniu žvilgsniu tiksliai skyranti lietuvius nuo lenkų, kadangi Punksas ir Seinai paliekami lenkų pusėje.

Be to dar minimi ir artimesni su Lenkija ryšiai, Lietuva dalijama į Kauno ir Vilniaus kantonus.

— Kitame Tautų Sąjungos posėdy žadama galutinai Vilniaus klausimas risti. Anglai esą pasiryžę likviduoti Želigovskio brutalų žygį.

— Švedu parlamente kilo Lietuvos pripažinimo klausimas. Atstovai klausia valdžios, kodėl ligi šiol Lietuva dar nepripažinta, kas tam kliudė ir t.t. Atsakymas reikalaujamas skubiai.

A. Silezijos klausimo susidomino visos Europos spauda. Ypač aštriai atsiliepė A. Silezijos įvykiai Francūzijoje ir Anglijoje. Dėl to klausimo kito net tarp tų dviejų valstybių gan rimtų nesutikimų. Anglai griežčiausiai Lenkų gaivalų A. Silezijoje įsivyravimui priešingi, Francūzai gi lenkams pataikauja.

— Pristatko vogti. Dabar Rusijoje visa spauda yra bolševikų rankose ir leidžiama rašyti tik tai, kas jiems patinka. Šiaip laisvesnio žodžio Rusijos piliečiai niekad neišgirsta. Laikraščiai duodami į rankas skaityti tik įvairiems komisarams, o paprastai ilaudžiai lipinama ant sienų, tarytum, dar lieka laiko skaityti bestovint įvairiose eilėse. Bet nežiūrint to paskirstymo ir kontrolės nuošaliai viską galime gauti. Šit pavyzdžiui laikraščio „Pravda“ 92 Nr. vienas mokslievis rašo, kad išleistas Reformatskio Chemijos vadovėlis. Patys mokslieviai jo veik ne nemato. Tuo tarpu nuo spekuliantų galime gauti pirkti kiek tik norime. Mokslievis naiviai klausia „kur vagia“? Bet kurgi nevogti toje šalyje, kur vogimas, taip plačiai išbujojo. St.

Karių dalyvavimas šių metų Kauno miesto Tarybos rinkimuose.

Vyr. Rinkimų Komisija, remdama 2, 3 ir 4 §§ Savivald. Rink. Įstatymu ir Valdžios Įstatų paaikškinimu, šiuo skelbia, kad tie kariai, kurie gyvena mieste privačiuos butuos ir yra ankštai surišti su miestu, kaip tarnaują Centrinėse K. A. M. Įstaigose, būtent: Krašto Aps. M., Generaliam Štabe, Komendantūroj, Krašto Aps. Ligoninėse ir kitose įstaigose, privalo būti įtraukti į miesto 7 apylinkių rinkimų sąrašus, kaip rinkikai, ir gali paduoti savo balsą rinkimų metu už tą ar kitą sąrašą. Šie kariai negali eiti atskirais Krašto Aps. Min. sustatytais sąrašais.

Kariai, kurie priklauso kariuomenės dalims, nors jie ir gyvena laikinai Kaune, negali būti įtraukti į sąrašus ir neturi teisės balsuoti.

Kariai, skubėkite į savo rinkimų apylinkes patikrinti, ar esate įtraukti į rinkimų sąrašus ar ne.

Miesto Valdyba ir Vyr.

Rinkimų Komisija.

Oficialinė dalis.

Metinė šventė. Kauno radiostoties metinė šventė nustatoma liepos 9 diena.

Įs. kar. 116 Nr.

Padėkos.

I.

Pirmos Baterijos Švietimo Komisija už suteiktą Kareivių Prietelių Draugijos švietimo srityje pagalbą: vadovėliais ir karių knygynėliui literatūra sumoje 1417 auks., Baterijos karių vardu Kareivių Prietelių Draugijai tariu širdingai ačiu

Baterijos Švietimo Komisija.

II.

Paskutinėmis dienomis gauta knygų iš Amerikos nuo „Darbininko“, Salinsko, Blaževičiaus, Vaznelio, per Lietuvos Misiją Amerikoje ir nuo kun. Krupavičiaus. Knygos išsiuntinėtoms kareivių bibliotekoms. Aukavusiems tariu gilia padėka

Literatūros Skyrius.

III.

9-tam pėst. L. K. Vytenio pulkui gavau:

1. Sluntinius knygų iš Amerikos lietuvių: Jono Verlentukevičiaus, dr. J. Šliupo, J. Savicko, J. Uošiaus ir Petro Cibulskio. Gautos knygos sunaudotos pulko centrinio ir kuopų knygynų papildymui.

2. Lietuvaitė Chikagoje St. Čiurlionytė per mane atsiuntė pulko laikraštėliui „Tėvynės Gynėjui“ 5 dolerius sudėtus trijų tautiečių.

Už paramą kareiviams švietimo srityj draugų vardu aukotojams tariu širdingai ačiu

Viršila Vitkauskas Leonas

9-to pėst. L. K. Vytenio pulko Švietimo Komisijos šilpninkas ir sekretorius ir „T. Gynėjo“ redaktorius.

Redakcijos atsakymai.

Veter. felč. Daunoravičiui. Reikia Tamsta kreiptis į vietinį komendantą pristatant visus dokumentus.
Stasiui Banelliui. Pašalpos Tamstos tėvai gali gauti tik už 1919 metus ligi pašaukimo dienos. Pašto ženklą negavome.

Damaziui Zaborskiui. Duokite skelbimą į laikraštį.

Kar. Giedraičiui. Kreiptis į vėlačians komitetą.
Kaziui Valužiui. Tamstos eilraščiai silpnai. Nepausdinsime.

L. G. J.—S. S.—s. Dar Tamstai reikia pasimokyti rašyti.

Vincui Daškevičiui. Negali.

Šešėliui. Jei įsakyme nėra nurodyta kiek, tai reiškia jie gauna algą kaip paprasti eiliniai, vistiek kurias pareigas eina.

J. Gudaičiui. Gali, kreipties pas komendantą.

V—kiui. Tuo klausimu kreipkis Tamsta į Valstybės spaustuve.

A. Krupauskui. Tą klausimą Tamsta gali išaiškinti tarnybos keliu (per savo viršininką).

Pranui Puščiui ir jo draugams. Del pašalpos reikia tėvam kreiptis pas apskrities viršininką ar komendantą, o del žemės kreiptis pas apskr. žemės ūkio įgaliotinį.

Kr. Gaigalui. Tas dalykas labai nerimtas. Galite išrišti savo tarpe susitarę. Nepausdinsime.

Pečiuliui. Sutinkame su Tamstos nuomone, bet vis tik del kai kurių priežasčių nespausdinsime.

Čepuliui. 1) Negalima. 2) Tai viršininkų dalykas, o ne kareivių.

Kariui. Norint gauti vasaros atostogų reikia paduoti (geriausia tėvams) prašymą apskr. viršininkui nurodant visas priežastis, kodėl reikalingas Tamsta vasaros darbams. Patikrinęs vietoje nurodytas priežastis Mobilizacijos skyrius, ką galima, paleidžia.

K. Zakarauskui. Neturi teisės išmesti. Kreiptis į vietinę valdžią.

Kar. Svirūnėliui ir Jonui Mauliui. Nepausdinsime.

S. Sidaravičiui. Tuo klausimu kreipkis Tamsta pas Vilkaviškio apskrities žemės ūkio įgaliotinį.

K. Babina. Kadangi Tamsta neblogai rašai, tai galėtum tarnauti kariuomenėje raštininku, galėtum taipgi stoti į Karo Milicijos Mokyklą.

Burkauskui. Jeigu Tamsta turi nemažiau kaip 17 metų ir ne daugiau kaip 50 metų, turi sveiką protą ir kilmą, tai gali stoti kariuomenėje, jeigu, žinoma, telmsas neatėmė Tamstai tos teisės.

Raseiniškėi. Gimusieji 1900 m. yra pašaukti visoje Lietuvoje, taigi ir Raseinių apskr.

Kaziui Sručiui. Dvarininkas neturi teisės išvairuoti Tamstos tėvus ir dvarą. Kreipkis į vietinę savivaldybę.

Kareiviui Darelaičiui. 1920 m. samata buvo atidaryta ligi gegužės 1 d. Kas ligi to laiko nepranešė ūkio daliai—negavo, daugiau negalės gauti, nes nereikia vėlintis.

Pranešimai.

Daly, negavusios iš Generalio Štabo Švietimo Dalies geografijos pradžios vadovėlių ir P. Klimo „Skaitymų“, jų gali dabar gauti.

Leidžia G. Št. Literatūros skyrius.

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuve. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.

Kauno įgulo dalys, uorinės aplankyti So-dininkystės mokyklą Fren DOJ ir gauti reikalingų specialistų paaiškinimų, turį tuo reikalu iš anksto susitarti su Švietimo dalies lavinimo sekcijos vadovu.

Švietimo dalis.

JAU GALIMA GAUT

Gen. Št. Literatūros Sk. 3-čiojo Armijos
švietėjų suvažiavimo abiejų traukimų
FOTOGRAFIJA.

Fotografijos kaina 4 auks.

Švietimo Dalis.

Parduodu šikšninę koją (sužeistiems kojoms). Kas to reikalauja, prašau kreiptis šiuo adresu:

Ukmergė, Kauno gt. Nr. 22. U. Gaižutienė.

Jau išspausdintas

MŪSŲ

ŽINYNAS

Karo, mokslo ir literatūros žurnalas, leidžiamas kas 3-čią mėnesį.

1 Nr.

TURINYS: Pradžios žodis — Redakcija, Gyvybė ir mirtis — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje — Augustinas Janulaitis, Baimė ir kova su ja — J. Vabalas-Gudaitis, Evoliucijos ir karo dalykų progresas — vertė kap. Kaunas, Atskiras Lietuvos batalionas — Vyr. leit. Jonas Pupkys, Bermontininkai Lietuvoje — kap. Vyt. Steponaitis, Ėjimas šaudymo link — vertė Vyr. leit. J. Urbšys, Kautynės — generolas-leit. Galvydis-Bykauskas, Lietuvos kariuomenės tiekimo organizacijos klausimu — S., Napoleonas Lietuvoje 1812 m. — vertė K. Kepalas, Kinematografas ir mūsų kariuomenės švietimas — Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), Bibliografija — Vyr. leit. J. Urbšys, kap. Laurinaitis, Bendros paskaitos apie dabartinę karo literatūros padėtį Rusuose ir Vokietijoje — M. K-e., Karo literatūra.

Kariai ir Piliečiai! Jums rūpi Lietuvos gynimo idėja, mokslas, literatūra. Todel nesivėlinkit įsigyti „MŪSŲ ŽINYNĄ“, nes greit jo pristigs.

Atskiro Nr. kaina 25 auks.
Kartams, perkant Gen. Št. Lit. Sk., 20 auks.